

דגל מחנה אפרים

מתורתו של רבינו משה חיים אפרים מסדילקאב זי"ע

דגל הפרשה

מאמר עפ"י דברי רבינו בפרשה

דגל המעשה

מעשי חסידים מנפלאות רבינו

הסעודה שהצילה את חיי רבינו

שנים על גבי שנים נמנמה לה בשלווה העיירה מעזיבוז בין היערות האדירים שכיסו את כל מרחבי מחוז חמלניצקי באוקראינה, מאז ומקדם התהלכו יהודים ברחובותיה, ממלאים אותה בריח של קדושה, מכניסים בה אווירה של תורה ותפילה, אך מעולם לא התיימרה להיות מגדלור של יראת-שמיים לכל העולם כולו.

שינוי עמוק התרחש בה, עם בואו של אור שבעת הימים, **רבינו הבעל שם טוב הקדוש**, להשתקע בעיר, אורו של רבינו רומם את כל הווייתה, תלמידיו שרפי-הקודש נסכו בה גדלות והשתוקקות, היכלו של הבעש"ט ניצב איתן, להשקות את כל צמאי-החיים באור החסידות.

בין התלמידים הגדולים, בלט **הרב הקדוש רבי דוד פירקיס זי"ע**, שעל גדלותו והערכת רבו אליו, נוכל ללמוד מהסיפור הבא:

שעת לילה מאוחרת, כל בני הבית כבר נמים את שנתם, רק רבינו הבעל שם טוב עודנו ער, רוכן, לאור הנר, על גבי ספר, עסוק בלימודו. דפיקות נשמעות. הרבי פונה אל הדלת, ומגלה את רבי דוד פירקיס עומד במפתנה.

רבי דוד מצטדק על ההפרעה בשעה מאוחרת כזו, 'עדיין לא אכלתי סעודת ערבית' הוא אומר. רבינו הבעל שם טוב מרגיע אותו, 'לא קרה כלום', 'הכנס נא אל ביתי', ופותח את הדלת לרווחה, מאפשר לרבי דוד להכנס. הרבי פונה אל חדרו השני ומקיץ את בתו הרבנית מרת אדל להכין לאורח החשוב סעודה. מבלי להתמרמר פונה הרבנית אל המטבח, טורחת ומכינה סעודת מלכים ומגישה לרבי דוד, הוא קם ממקומו, אך במקום לפנות ליטול ידיים פונה הוא אל חדר השינה בו נמים נכדי רבינו הבעל שם טוב, מי שלימים יתפרסמו כרבותינו הקדושים, **רבי משה חיים אפרים מסאדילקוב** בעל '**דגל מחנה אפרים**', ואחיו הצעיר, **רבי ברוך ממעזיבוז**, בעל '**בוצינא דנהורא**'.

האורח הדגול מעירם משנתם, ופוקד עליהם להצטרף איתו לסעודת הערב, הרבנית תוהה על מה ולמה הקיץ הרב האורח את בניה משנתם באמצע הלילה, אך מפני כבודו לא מעירה לו דבר.

רבי דוד מסב לסעודה יחד הילדים, מפיו קולחים דברי תורה, ושמחה גדולה שורה על השולחן. הסעודה כבר עומדת להסתיים, ולפתע נשמע קול רעש גדול, הילדים נחפזים לראות מה קרה, ולעיניהם נגלה מחזה מזעזע, קורת הגג שעמדה מעל למיטתם נחלשה ונפלה על מיטתם, המקום בו עד לפני זמן מועט ישנו בו, ואילולא היו מסבים לסעודה עם רבי דוד הרי שחלילה היו נמחצים תחת הקורה.

הבעל שם טוב שראה הכל מן הצד, נפנה לתלמידו ואמר, 'אוי דוד די זייסט דעך מער פון מיר' [אוי דוד, אתה רואה כבר יותר ממני]. רבי דוד שראה ברוח קודשו את העלול לקרות העיר אותם להסב לסעודתו כדי שיוכח העולם לאורם של האחים הקדושים ולא יארע להם שום צרה.

אדמות, לעבור בבת-אחת לעסוק בהבלי העולם-הזה - דברים החולפים בין לילה, בקושי היו, כבר נעלמו. מזמזם ר' יענקל ניגון, ומנסה להחזיק את ההרגשה הנפלאה עוד קצת, לשכוח מכל העולם הרץ אחר ההבל, להתחבר למציאותו הנפלאה של הבורא ברוך הוא. רק כעבור זמן רב ננער ר' יענקל, מתחבר חזרה למציאות, לעולם שעדיין אינו בדרגת ימות המשיח - שכל הווייתו בעונג צרוף והרגשה עילאית, באנחה קלה נפנה הוא לצאת מבית-הכנסת, מבט אחרון לעבר בית-הכנסת ונשיקה למוזוזה, הולך הוא למלאכתו.

כך נוהג הוא, לא רק בתפילת שחרית, אלא בכל תפילה ותפילה. ערבית כשחרית, נשנה מחזה מפעים זה, המעניק חרך צר לעבודת התפילה כראוי. כך היתה סדר תפילתם של החסידים הראשונים. עשרים וארבע שעות היממה הספיקו להם גם לעבודה ארוכה זו, וגם לתורתם ומלאכתם. וכפי דברי הגמרא [ברכות לב:], 'תנו רבנן, חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת, ומתפללים שעה אחת, וחוזרים ושוהים שעה אחת. וכי מאחר ששוהים תשע שעות ביום בתפלה, תורתן היאך משתמרת, ומלאכתן היאך נעשית. אלא מתוך שחסידים הם, תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת'.

רבינו מרמז עניין זה בפרשתנו, וזה לשונו: '**והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר'** [לו, ז], **נראה כסותר זה את זה, בתחילה אמר 'היתה דים' ואחר כך אמר 'והותר'... ויש לומר בדרך רמז, על דרך שאמרו חז"ל [ברכות לב:] על קושיא על חסידים הראשונים, 'תורתם מתי היתה, ומלאכתם מתי נעשית'. ותיצו 'מתוך שחסידים היו, תורתם משתמרת, ומלאכתן מתברכת'. וזה יש לומר שמרמז כאן, 'והמלאכה', היינו מלאכת עבודת הקודש - זו תפלה, שנקראת עבודה שבלב [תענית ב.]. 'היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה', היינו שהיה די לכל מלאכתם הצריך לעשות, כי היה מלאכתם מתברכת. 'והותר', היינו אותיות תורה, רצה לומר, שגם די לתורתם מעט שלומדים, כי תורתם משתמרת.**

שעת בוקר מוקדמת, זה עתה האיר השחר. בבית-הכנסת כבר נראים ראשוני המשכימים, זה מעיין לו בספר חסידות, זה מסלסל לו בניגון בגמרא. מן הצד נראה אחד מחשובי הקהל, ר' יענקל שמו, עומד מהורהר כולו, נראה כמתעמק. אם ליאורח לרגע נראה הדבר מוזר, תושבי המקום כבר התרגלו למחזה. לראות את ר' יענקל שקוע במחשבות, מתכוון לתפילה מעומק הלב. השעון מתקתק, המניין הראשון כבר נעמד להתפלל. ברכות השחר נשמעות בקול לזכות את העונים ב'אמן', אך ר' יענקל עדיין שקוע בהרהורי.

אחר שעה ארוכה מתעורר ר' יענקל מריכוזו, פונה הוא בדחילו ורחימו להניח תפילין. מתעמק בכל פעולה ומעשה. כל מילה היוצאת מפיו נאמרת בחן ובמתינות, כמונה מעות, תפילה בהתעוררות ובכוונה. תענוג הוא לצופה מן הצד, לראות את ר' יענקל מתחטא לפני קונו. רצינות אופפת את כל ישותו, כעומד לפני המלך. בתפילתו מתקיימים דברי השולחן ערוך [ה' תפילה ס"ג] 'לא יעמוד להתפלל אלא באימה ויראה', בצורה המובחרת ביותר.

התפילה מתקרבת לסיומה, אי מי הנחפו לעבודתו כבר חולץ את תפיליו, ממלמל בעוז 'שיר של יום'. יתומים האומרים את הקדיש אחר עליו, כבר פוסעים אחורנית ביעושה שלום, והקהל הממהר פונה לדלתו בית-הכנסת, איש איש לעיסוקיו הממתינים. ההיכל מתרוקן מאנשים, רק מתי מעט נשארים, מסיימים את התפילות והבקשות, התהלים והמשניות. רק כעת נפנה ר' יענקל לחלוץ את תפיליו, בנחת וברוגע מגלגל את הרצועות, מקפל את הטלית, מנשק את הציצית, מארגן את הנרתיק בחן, כאילו כל היום לפניו.

אם חשבנו שבכך תמו סדרי התפילה של מיועדנו ר' יענקל, מתברר בהחלט שלא. עדיין אינו פונה הוא ללכת, מתיישב הוא במקומו, מחזיק ראשו בין כפות ידיו, מתקשה להתנתק מהרגשות העילאיות האופפות אותו, קמה להמשיך לנצח להתענג על ה'. לא קל להפרד, לצאת בין רגע מהתעלות שמימית, גן עדן עלי

שבוע עמוס עבר על החברים ר' אברהם ור' מאיר, אך בכל זאת על הקביעות אי-אפשר לוותר, עונג צרוף שזכה אינו נדחה בפני עייפות. ר' אברהם אומר, כדי להעיר עצמנו נעסוק בעניין ההתעוררות וההתלהבות במשנתו של החסידות. שהלוא לפיד האש שהוצת בחצרות החסידים, הינו אחד מסימני ההיכר של תורה ותפילה בדרכה.

ר' אברהם פותח: חז"ל בגמרא [ברכות כו:] אומרים, תפילות כנגד תמידין תיקנום. הדברים ברורים לפי דרך הפשט, שעכשיו שאין בית המקדש קיים ונשלמה פרים שפתינו [הושע יד, ג], ותיקוני הקרבנות נעשים על ידי התפילות. אך רבינו מפרש העניין על דרך העבודה, בפרשת צו [ד"ה וידבר] בהקדמה קצרה, "זה היה מעשה אהרן ובניו, שהיו מקריבים קרבנות ישראל, חטאות ואשמות ועולות, כל אחד לפי בחינתו, ומה שהיה צריך לו. והיו מעלים ומקריבים בזה נשמות של ישראל, לכל אחד לפי מה שהיה צריך לו, ולפי בחינתו... ואף שאין קרבנות בזמן-הזה, עם כל זאת, צדיקים שבכל דור ודור, מקריבים נשמות קדושות של ישראל, על ידי תפלתם הזכה, ותורתם שאומרים באמת ובתמים, בכונת הלב, בדחילו ורחימו".

שזכה. אך רבינו בפרשת משפטים [ד"ה כי תצא] אומר, שבבחינת הדבר הרי ש"הקדוש ברוך הוא שולח אש התלהבות גדול לעולם לעבודתו, וזר אל יתערב, כי נשפט מכח התלהבות ואהבה גדולה, אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה [שה"ש ח, ז]. וכל זה לפי המקבלים, אם, ח"ו, המקבלים אינם רוצים לקבל השפע לעבודתו באש, אז, ח"ו, מתהפך לדין, ועושה דין בו, ובאדם מתהפך לכעס, וידוע [זוה"ק ח"ב קפב.], שעל ידי הכעס מסתלק הנשמה מהאדם".

ר' מאיר מסביר: בדבריו אלו של רבינו מתחדשים שני דברים, גם הזהירות הגדולה הדרושה לעבוד את השם בהתלהבות, וזאת כדי לתת כלי לאש ההתלהבות הנשלחת ממרומים שלא תתהפך להזיק ולסלק את הנשמה. וגם עצם העניין, שברחמינו מסייע לנו הבורא, ושולח סיוע והתלהבות מאוצרותיו, להקל העבודה מעלינו, וכל מה שנותר לנו, הוא רק, לקבל עזרתו בידים מושטות.

אך לא תמיד יהיה אופן העבודה בקל ובסיוע מן השמיים, וכפי שעניין זה נקרא בשפת החסידות אתערותא דלעילא [התעוררות מלמעלה], ואתערותא דלתתא [התעוררות מלמטה]. וכפי שרבינו בעצמו מציין בפרשת יתרו [ד"ה דבר], "יש שני מיני עבודות. אחד, שלפעמים בא לאדם

התלהבות גדול מלעילא, בלי שום התעוררות מלתתא. ולפעמים צריך הכנה והתעוררות לעבודה, ומתלבש עצמו באהבה ויראה רבה, ולחקור ולהתבונן ברוממות הבורא ברוך הוא, ואחר כך מקשר עצמו להעולמות".

ר' אברהם מהנהגן בראשו ומוסיף בהתלהבות, גם כשאין עזרה וסיוע בהתלהבות מלמעלה לעבודת השם, הותר לנו ה' יתברך את הצדיקים המייעצים לנו איך להתעורר ולהתלהב בעבודתו אף בזמן הקטנות. וכפי דברי רבינו שם בפרשת צו, "שאל אחד להרב המגיד ז"ל, האיך נוטלים התלהבות להשם יתברך, והשיב לו מי שצריך לאש מחפש באפר [שמחפש באפר אם נשתיירו גחלים להדליק מהם אש]... שיחזיק עצמו לאפר, ועל ידי זה יתעורר בליבו התלהבות להבורא יתברך".

ר' מאיר מעיף מבט לשמיים ואומר, לא קל ללכת לישון כשנמצאים בהתלהבות כזו. אבל אם נרצה להיות מסוגלים באמת להתפלל מחר בהתלהבות, אין ברירה, אלא ללכת לאגור כוחות ליום נוסף של תורה ועבודה.

דגל שם טוב

אמרות שקיבל רבינו מזקיניו הבעל שם טוב ז"ע

בא' בניסן מתמנים כל השרים ושלטונים שבעולם

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה [שמות יב, ב]. יש לומר בזה, על דרך שאמרתי כבר על פסוק 'בי מלכים ימלוכו' [משלי ח, טו], שמן השכינה הנקראת מלכות נפסק כל המלכות. ועל כן בא' בניסן הוא ראש השנה למלכים... למה נקרא חודש ניסן 'חודש האביב' [שמות יג, ד] על דרך הני"ל, 'בי מלכים ימלוכו' [שם], כי יש י"ב מזלות וי"ב צירופי הוי"ה ברוך הוא, השולטים ב"י"ב חדשי השנה, ועל ידי צירופים האלו נמשך כל הנהגות המזלות והמלכים. וזהו 'בי' היינו י"ב צירופים, על ידם 'מלכים ימלוכו', שמשם נפסק ונמשך כל המלכים. ועל כן חודש 'האביב' חודש ניסן, הוא ראש השנה למלכים [ר"ה ב.], כי בחודש ניסן הוי"ה שלו כסדר, והוא 'אב' לכל הצירופים, שהם נולדו מן הצירוף הראשון, ולכך ממנה נמשך הנהגות כל המזלות. וכמו ששמעתי מן אדוני אבי זקני נשמתו עדן זללה"ה, שאמר פעם אחת בחודש ניסן להרב המגיד המפורסם מטורטשין, עתה העת שצריכים להתפלל. כי בא' בניסן ראש השנה למלכים, ואז נתמנה בו כל השרים ושלטונים שבעולם, ולעת עתה נתמנו שרים לא טובים, ועתה הוא העת להתפלל, עד כאן שמעתי מפיו הקדוש. ונראה לי שהוא מטעם הני"ל, כי בחודש זה היא הוי"ה כסדר, שהוא אב לכל י"ב צירופים.

רבינו מפרש בזה את לשון הפסוק, על מוקדה על המזבח, כל הלילה עד הבוקר, ואש המזבח תוקד בו [ויקרא ו, ב]. "מזבח לשון ייסורים, כמו מזבח כפרה [ברכות ה:], כמו שכתב אור החיים [על הפסוק הני"ל, וז"ל: הייסורים מתייחס להם שם מזבח להיותם כפרה]. והוא שאמר 'על מוקדה', היינו שיבער בליבו, 'על המזבח', היינו ה' מזבח, רצה לומר, הייסורים של השכינה, כביכול. 'כל הלילה', שהיא בגלות הדומה ללילה. 'עד הבוקר', היינו שיאיר הגאולה... 'ואש המזבח תוקד בו', היינו שיבער בליבו אש התלהבות, 'על המזבח תמיד' - בכל עת ובכל רגע". הרי שעניין ההתלהבות בתפילה, אינו לתוספת או להידור עניין התפילה, אלא מעיקר מעשה התפילה לעשותו כתיקון הקרבנות.

ר' מאיר מסכים ומוסיף, בנביא מלכים מסופר על מעשה אליהו בהר הכרמל, שהוריד אש מן השמיים על המזבח אשר העלה עליו את עולתו, כדי להוכיח בוויכוח עם נביאי הבעל כי ה' הוא האלוקים [מלכים א פי"ח]. אמנם במעשה הנראה לעיניים, אין נעשה מידי יום ביומו נס

דגל המכתבים

מכתבים למערכת

אכבוד אוריך העילון "דגל מחנה אפרים" מאז מנה אבי הראותי לזיון נפלא בע"ה "דגל מחנה אפרים" ונלא ונתן בקרבני קדש על רבינו "דגל מחנה אפרים", אשר היה בזה מניקה אבאר מ"ס חיים, ממך אור שפגת הימים ההגש"ט ב"ע"א והוא היחיד שגויא כל כך הרבה בקרבני תורה נע"א אלו"ת מפה קדש כנכד חביבו, כלא כן ספרו כתב הכתב וד קדש, והענין אצורות הבאים מתנה לנזכה מכלאקה ב"ותר. ונלאותי עליו דגל מחנה אפרים קדש על הסבא קדשא מרובין ב"ע"א אלא, כי האונז את דבריו ויכזה אבנים טובים, כפי שהע"ז הסבא קדשא מרובין ה"אהבת ישראל" נע"א ב"את מפי ה"ה דקפן אלו"עכר ב"ע"א ובלען קדש "אענין אין

"דגל" איז מסולן 13 גוטע קינדער" (שיח זקנים ח"ה ח' א' מה).

וואס ספק לזיון שמוציא המקרה את דבריו להבנת העם הוא דבר גדול מאוד, ודבר גדול עשה אוריך העילון, וכל הראאה אומר בקרא. והענין אברכו מלומך האב שיכזה להפי"ד את דבריו קדש על רבינו הגדול ז"ע, ואל יזי זה ויכז החולים בספרו הבנים טובים ע"ה העיקר לקרב את הגאולה הנלמה בהרהר בימינו!

נלאי החפ"ד בהצלחתו
זיחק ב"רך דסוק
ז"מ" 3 בענין ב"ך וחבר דג"ד
העמ"ח" 0 ש"ת ב"נת המשפ"ח ח"ק"ם